

## KULTURUTSKOTTETS UTLÅTANDE 10/2009 rd

**Regeringens proposition med förslag till lag om skyddande av byggnadsarvet samt till lagar om ändring av 57 och 166 § i markanvändnings- och bygglagen och 48 kap. 6 § i strafflagen**

*Till miljöutskottet*

### INLEDNING

#### *Remiss*

Riksdagen remitterade den 15 juni 2009 en proposition med förslag till lag om skyddande av byggnadsarvet samt till lagar om ändring av 57 och 166 § i markanvändnings- och bygglagen och 48 kap. 6 § i strafflagen (RP 101/2009 rd) till miljöutskottet för beredning och bestämde samtidigt att kulturutskottet ska lämna utlåtande om ärendet till miljöutskottet.

#### *Sakkunniga*

Utskottet har hört

- byggnadsråd Matti Vatiolo, miljöministeriet
- direktör Rauno Anttila, undervisningsministeriet
- jurist Matleena Haapala och överintendent Mikko Härö, Museiverket
- markanvändningschef Harri Palo, Kyrkostyrelsen
- överarkitekt Eero Raatikainen, Kyrkostyrelsen.

### UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

#### *Motivering*

Målet med propositionen är att uppdatera bestämmelserna om bevarande av byggnadsarvet och förtydliga kriterierna för ersättning till ägaren till ett byggnadsarv och begränsningarna på grund av skyddsbeslutet. Enligt propositionen kommer värdegrunden för den gällande lagen om skyddande av byggnadsarvet att bevaras och objekten anges tydligare. Expertbedömningarna ska samordnas och formaliseras för att alla parter ska vara medvetna och kunna diskutera skyddskriterierna.

Den byggda kulturmiljön och skyddsbehoven identifieras genom historiska värderingar för att

man ska kunna bedöma vilken typ av miljöer eller delar eller karakteristiska drag i dem man vill bevara. Museiverket är den expertmyndighet som svarar för skyddet av kulturarvet och enligt lagstiftningen är det Museiverket som ska värdera byggnader och byggda miljöer med riksvärde.

Enligt propositionen betyder värdering att objektens kulturhistoriska egenart analyseras och ställs i relation till ett större, till exempel regionalt sammanhang, byggnadstypens historia eller historiskt fenomen. Därefter analyseras objektens betydelse och särdrag och läggs målen för vad som bör värnas och skyddas upp. Värderingen innebär att det kulturhistoriska värdet bestäms oberoende av vilket bruksvärde eller in-

strumentella värde objekten har för att något annat värde ska uppnås. När skyddsbesluten bereds vägs effekterna och betydelsen av andra värden, likaså i planerings-, renoverings- och utvecklingsprojekt för att säkerställa skyddet. Värderingen är beroende av hur mycket och vilken typ av information det finns om objekten. Det behövs information om byggnadsarvet, men också mer kunskap om byggande, kulturmiljöer, historia och planering av markanvändningen.

Det är mycket viktigt att vi får ha kvar våra kulturhistoriskt värdefulla byggnader, understryker utskottet. Följaktligen bör man se till att det finns förutsättningar att verkställa skyddet. För att lagen ska tillämpas måste den som ska tillämpa den ges nödvändiga kunskaper och färdigheter i skydd byggnadsarvet. Staten måste ta ansvar och värna sitt eget och statligt genererat byggnadsarv.

Det är ett viktigt steg att insynen ökar. I överensstämmelse med kraven på god förvaltning kommer berörda parter att få säga sitt oftare. Inte minst i stora och viktiga skyddsprocesser bör alla berörda parter samlas för att bedöma förutsättningarna för att skydda byggnadsarvet och var skyddet ska sättas in. I 8 § ingår en förteckning över förutsättningar för skydd och den ger ökad växelverkan och debatt mellan parterna. större öppenhet och mer förståelse för behovet av att skydda vissa objekt.

Det händer ofta att kommunerna är i den situationen att byggnader eller byggnadsgrupper behöver skyddas, men de har inte resurser eller tidsmässiga möjligheter inom planläggningen att reagera tillräckligt snabbt. Det är alltså positivt att lagen ska få tillämpas på detaljplaneområden på grund av planläggningssituationen. Det kan också förhindra att man låter en byggnad förfalla när planläggningen drar ut på tiden och senare anser det vara orationellt att bevara byggnaden på grund av att den är i dåligt skick.

I 13 § ingår bestämmelser om ersättning. Ägaren har rätt att få full ersättning från staten om skyddet eller ett förbud mot att äventyra skyddet medför betydande skada eller olägenhet för ägaren. I motsats till den gällande lagen saknar lag-

förslaget ett kriterium för sedvanlig användning eller användning som ger en rimlig nytta. Även i övrigt att formuleringarna blivit mer generella och tolkningen av bestämmelsen kan leda till ändrade ersättningskriterier. Enligt propositionen är det emellertid inte meningen att ersättningspraxis ska ändras. Kulturutskottet föreslår därför att formuleringen ses över för att de gällande ersättningskriterierna ska finnas kvar.

I år har museiverket kunnat ge mer än två miljoner euro i restaureringsbidrag. Det beror delvis anslag i den första tilläggsbudgeten. Ändå vill utskottet påpeka att de årliga anslagen till restaureringsbidrag har varit otillräckliga och att adekvata anslag är ett viktigt element för att säkerställa skyddet. Anslagsbeloppen inverkar på intresset för att skydda byggnader och på statens trovärdighet när det gäller att värna och stödja vårt byggnadsarv. Bidragen är ett incitament i och med att de ökar efterfrågan på kvalificerade byggnadssaneringar som kräver högspecialiserat arbete, inte minst på det regionala och lokala planet. Utskottet är på den linjen att restaureringsbidragen särskilt bör avsättas för restaurerande och konserverande arbete och åtgärder för att bevara traditionella och hantverksmässiga byggnadsmetoder. Det är den typen av objekt som lagstiftningen om byggnadsskydd vanligen är inriktad på.

Det är viktigt att andra verksamheter kring kulturhistoriskt värdefulla byggnader, till exempel trafiken, organiseras på ett sätt som inte riskerar möjligheterna att bevara byggnaderna, framhåller utskottet. Detta har kommunerna inte alltid beaktat i sina beslut, utan de har rentav kunnat tillåta tung trafik alldeles i närheten av byggnaderna. Trafiken är en risk bland annat för att den kan skada byggnadsgrunden och ge upphov till mycket extra arbete och stora kostnader för underhåll.

#### **Utlåtande**

Kulturutskottet anför

*att miljöutskottet bör beakta det som sägs ovan.*

Helsingfors den 9 oktober 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Raija Vahasalo /saml  
vordf. Tuomo Hänninen /cent  
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna  
Paavo Arhinmäki /vänst  
Merikukka Forsius /saml  
Timo Heinonen /saml  
Elsi Katainen /cent  
Sanna Lauslahti /saml

Jukka Mäkelä /saml  
Lauri Oinonen /cent  
Tuula Peltonen /sd  
Tuomo Puumala /cent  
Leena Rauhala /kd  
Pauliina Viitamies /sd  
ers. Ilkka Kantola /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marjo Hakkila.